

УДК 338.48 (477)

DOI: 10.35340/2308-104X.2020.87-2-04

**МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ
ОЦІНЮВАННЯ
ІННОВАЦІЙНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ**

ЛОХМАН Н. В.,
доктор економічних наук, доцент,
зав. кафедри економіки та бізнесу,
УСТИНОВ Р. Г.,
кандидат економічних наук,
асистент кафедри економіки та
бізнесу, Донецький національний
університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-
Барановського

**THE METHODOLOGICAL
ASPECTS OF EVALUATION OF
INNOVATIVE POTENTIAL**

LOKHMAN N.,
Doctor of Science in Economics,
Associate Professor, Head of the
Department of Economics and
Business,
USTINOV R.,
PhD in Economics,
National University of Economics
and Trade named after Mykhailo
Tuhan-Baranovskyi

У статті систематизовано та структуровано методологічні аспекти оцінювання формування, розвитку та використання інноваційного потенціалу (підходи, методи, етапи). Запропоновано покроковий процес оцінювання інноваційного потенціалу, який ґрунтується на визначенні ключових показників оцінки інноваційного потенціалу. Визначені критерії оцінювання інноваційного потенціалу. Конкретизовано оцінювання формування, розвитку та використання інноваційного потенціалу через складові оцінювання (доступності та ефективності).

Ключові слова: інноваційний потенціал, підходи, методи, етапи, оцінювання.

В статье систематизированы и структурированы методологические аспекты оценки формирования, развития и использования инновационного потенциала (подходы, методы, этапы). Предложено пошаговый процесс оценки инновационного потенциала, основанный на определении ключевых показателей оценки инновационного потенциала. Определены критерии оценивания инновационного потенциала. Конкретизированы оценки формирования, развития и использования инновационного потенциала через составляющие оценки (доступности и эффективности).

Ключевые слова: инновационный потенциал, подходы, методы, этапы, оценка.

The methodological aspects of evaluation of formation, development and use of innovative potential (approaches, methods, stages) are systematized and structured in the article. A step-by-step process for evaluating innovation potential is proposed, based on the definition of key indicators of innovation potential assessment. Criteria for evaluating innovation potential are defined. Assessment of the formation, development and utilization of innovation

potential through the components of evaluation (accessibility and effectiveness).

Keywords: *innovation potential, approaches, methods, stages, evaluation.*

Постановка проблеми. Дослідження розвитку економічної системи України дозволило визначити, що суттєву роль у цьому процесі відіграє інноваційна діяльність. Інтенсивний розвиток інноваційно орієнтованих підприємств в сучасних умовах забезпечує основу стійкого економічного росту регіону та країни. В Україні для реалізації політики інноваційного розвитку є в наявності необхідні передумови, серед яких слід назвати науково-технічні, кадрові, інформаційні та інші.

Сучасний стан інноваційного розвитку в Україні засвідчує активність суб'єктів підприємницької діяльності, які вимагають розробки та застосування нових парадигм соціально-економічного зростання. До розв'язання таких надважливих завдань в умовах сьогодення задіяні всі сфери підприємницької діяльності. Зважаючи на це, проблема оцінювання інноваційного потенціалу потребує поглибленого дослідження та розробки науково обґрунтованих підходів, моделей та методів, а також методологічних рекомендацій щодо їх застосування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. З урахуванням теоретичних напрацювань, які сформовані в сучасній економічній науці щодо оцінювання інноваційного потенціалу необхідно визначити, що достатня кількість науковців приділяють увагу цьому питанню [1–8]: Бойчук А. Б., Гришова І. Ю., Гнат'єва Т. М., Єфімова С. А., Гринько Т. В., Козловський С. В., Корнилова І., Шаповалова Л., Омельчак Г. В., Попель С. А., Соболева Т. О. Ці автори розглядають питання оцінювання інноваційного потенціалу з урахуванням специфіки галузі, масштабів та напрямів дослідження інноваційного потенціалу, але універсальних орієнтирів при оцінюванні інноваційного потенціалу не представлено.

Метою статті є систематизація методологічних аспектів оцінювання інноваційного потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційний потенціал є поняттям комплексним, що є певною системою взаємопов'язаних ресурсів, можливостей і здатностей їх використання для досягнення поставлених цілей, при цьому кожна компонента цієї складної системи є невід'ємною у загальній структурі і перебуває під прямим та опосередкованим впливом середовища господарювання [4, с. 56].

Єфімова С. А. та Гринько Т. В. визначають, що оцінювання інноваційного потенціалу ґрунтується на таких підходах: детальний (застосовують в основному на стадії виявлення та формування інноваційного потенціалу), діагностичний (застосовують для оцінки поточного стану щодо всіх або групи складників інноваційного потенціалу), інтегральний (акумулює два попередніх підходи) [3, с. 32] (рис. 1).

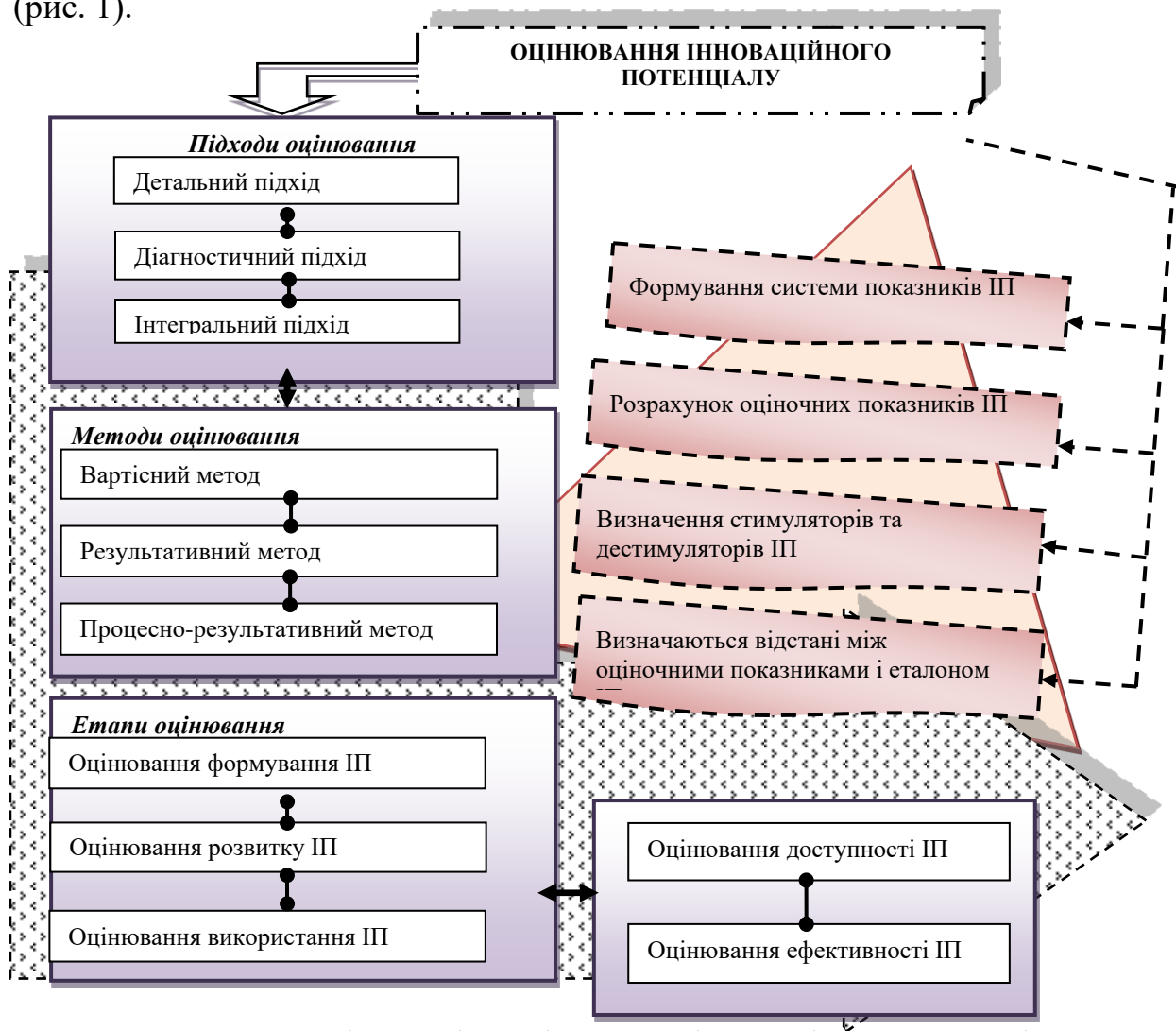

Рис. 1. Архітектура оцінювання інноваційного потенціалу
Складено на основі: [3, с. 32; 5, с. 43; 6, с. 116; 8, с. 575]

Ці підходи реалізуються завдяки таким методам: вартісний метод, результативний метод на основі капіталізації, метод оцінки конкурентоспроможності, процесно-результативний метод [5, с. 43]. Етапи оцінювання інноваційного потенціалу (оцінювання формування, оцінювання використання, оцінювання розвитку інноваційного потенціалу) [6, с. 116] реалізуються за допомогою: формування системи показників для оцінювання інноваційного потенціалу; проведення розрахунку оціночних

показників; стандартизація отриманих значень оціночних показників; виокремлення серед стандартизованих значень показників стимуляторів і дестимуляторів; побудова вектора еталону на основі розподілу показників на стимулятори і дестимулятори; визначення відстані між окремими спостереженнями та еталонним вектором; розрахунок показника інноваційного потенціалу підприємства [7, с. 352].

Покроковий процес оцінювання інноваційного потенціалу можливо представити наступним чином:

- визначення мети оцінювання рівня інноваційного потенціалу;
- оцінювання загального рівня інноваційного потенціалу;
- визначення (вибір) окремих показників кожної із складових інноваційного потенціалу, що впливають на ефективність ведення інноваційної діяльності;
- оцінювання рівня достатності інноваційного потенціалу підприємства для реалізації обраної інноваційної програми;
- визначення (вибір) окремих показників кожної із складових інноваційного потенціалу, що є важливими для реалізації обраної інноваційної програми;
- розрахунок фактичних значень обраних показників кожної із складових інноваційного потенціалу;
- розрахунок еталонних значень обраних показників складових інноваційного потенціалу;
- розрахунок достатніх значень обраних показників складових інноваційного потенціалу для реалізації обраної інноваційної програми;
- розрахунок коефіцієнтів вагомості кожного з обраних показників складових інноваційного потенціалу, що впливають на ефективність ведення інноваційної діяльності;
- розрахунок коефіцієнтів вагомості кожного з обраних показників складових інноваційного потенціалу, що є важливими для реалізації обраної інноваційної програми;
- розрахунок узагальнених рівня окремих складових інноваційного потенціалу та рівня достатності цих складових для реалізації обраної інноваційної програми;
- розрахунок коефіцієнтів вагомості кожної із складових інноваційного потенціалу, що впливають на ефективність ведення інноваційної діяльності;
- розрахунок загального рівня інноваційного потенціалу;

- розрахунок коефіцієнтів вагомості кожної із складових інноваційного потенціалу, що є важливими для реалізації обраної інноваційної програми;
- розрахунок рівня достатності інноваційного потенціалу підприємства для реалізації обраної інноваційної програми;
- переведення кількісних значень загального рівня інноваційного потенціалу та рівня достатності інноваційного потенціалу для реалізації обраної інноваційної програми у якісні;
- висновки про стан інноваційного потенціалу на підприємстві [1, с. 140].

Як критерії оцінки інноваційного потенціалу можна виділити таке: гнучке керівництво, здатне йти на ризик; прогресивна організаційна структура керування, орієнтована на роботу в ринкових умовах; наявність інформації про тенденції зміни потреб і запитів споживачів, уміння виявляти й прогнозувати приховані (майбутні) потреби й запити; добре знання можливостей і потенціалу конкурентів; наявність досвіду в розробці новацій і їхньому просуванні на ринку, в тому числі досвіду формування мережі збуту; наявність патентів на технічні рішення й технології в обраній галузі діяльності; доступ до останніх досягнень науки й техніки в обраній галузі діяльності; кадровий потенціал (науковий, інженерний і робочий); конкурентоспроможні технології й прогресивне устаткування; висока якість продукції й висока культура виробництва; резерви виробничих площ і потужностей [2, с. 16–17].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Розглянувши методологічні аспекти оцінювання інноваційного потенціалу, слід відзначити, що оцінювання інноваційного потенціалу, з одного боку, представляє собою багатовекторну конфігурацію (підходи, методи, етапи), яка дає можливість забезпечити фокусування на релевантності отриманих результатів оцінювання, з іншого боку – запрограмований алгоритм, що інтегрує послідовність етапів і оціночних показників.

Перспективами подальших досліджень є деталізація архітекtonіки оцінювання інноваційного потенціалу з урахуванням стратегічних завдань економічних систем.

Література:

1. Бойчук А. Б. Оцінювання інноваційного потенціалу підприємства з урахуванням особливостей машинобудівної галузі. *Маркетинг і*

менеджмент інновацій. 2016. № 2. С. 129–143 URL: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/>

2. Гришова І. Ю., Гнатєва Т. М. Підходи до формування інноваційного потенціалу підприємств харчової промисловості. *Всеукраїнський науково-виробничий журнал Інноваційна економіка*. 2013. 1 (39). С. 15–18.

3. Єфімова С. А., Гринько Т. В. Методичні підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємства сфери послуг. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія «Менеджмент інновацій». 2015. Вип. 5. С. 30–37.

4. Козловський С. В. Роль стратегічного економічного потенціалу в управлінні факторами розвитку сучасних економічних систем. *Економіка та держава*. 2010. № 2. С. 55–58.

5. Корнілова І., Шаповалова Л. Сутність інноваційного потенціалу та основні підходи до його оцінки. *Вісник КНУ ім. Шевченко*. 2008. № 99–100. С. 41–44.

6. Омельчак Г. В. Концептуальні основи розвитку інноваційного потенціалу підприємств. *Держава та регіони*. Серія: Економіка та підприємництво. 2014. № 2 (77). С. 113–118.

7. Попель С. А. Побудова трирівневого механізму формування інноваційного потенціалу промислового підприємства. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. Економічні науки. 2015. Вип. 27. С. 347–353.

8. Соболева Т. О. Методичні підходи до оцінювання інноваційного потенціалу організації. *Lviv Polytechnic National University Institutional Repository*. С. 573–578. URL: <http://ena.lp.edu.ua>.

Referenses:

1. Wojchuk A. B. Ocynjuvannja innovacijnogho potencialu pidpryjemstva z urakhuvannjam osoblyvostej mashynobudivnoji ghaluzi. *Marketyngh i menedzhment innovacij*. 2016. # 2. S.129–143. URL: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/>

2. Ghryshova I. Ju., Ghnatjjeva T. M. Pidkhody do formuvannja innovacijnogho potencialu pidpryjemstv kharchovoji promyslovosti. *Vseukrajinsjkyj naukovo-vyrobnychyj zhurnal Innovacijna ekonomika*. 2013. 1 (39). S. 15–18.

3. Jefimova S. A., Ghrynjko T. V. Metodychni pidkhody do ocinky innovacijnogho potencialu pidpryjemstva sfery poslugh. *Visnyk*

Dnipropetrovsjkogho universytetu. Serija «Menedzhment innovacij». 2015. Vyp. 5. S. 30–37.

4. Kozlovskij S. V. Rolj strategichnogho ekonomichnogho potencialu v upravlinni faktoramy rozvytku suchasnykh ekonomichnykh system. Ekonomika ta derzhava. 2010. # 2. S.55–58.

5. Kornilova I., Shapovalova L. Sutnistj innovacijnogho potencialu ta osnovni pidkhody do jogho ocinky. Visnyk KNU im. Shevchenko. 2008. # 99–100. S. 41–44.

6. Omeljchak Gh. V. Konceptualjni osnovy rozvytku innovacijnogho potencialu pidpryjemstv. Derzhava ta rehiony. Serija: Ekonomika ta pidpryjemnytvo. 2014. # 2 (77). S. 113–118.

7. Popelj S. A. Pobudova tryrivnevogho mekhanizmu formuvannja innovacijnogho potencialu promyslovogho pidpryjemstva. Naukovi praci Kirovoghgradsjkogho nacionaljnogho tekhnichnogho universytetu. Ekonomichni nauky. 2015. Vyp. 27. S. 347–353.

8. Soboleva T. O. Metodychni pidkhody do ocinjuvannja innovacijnogho potencialu orghanizaciji. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. S. 573–578. URL: <http://ena.lp.edu.ua>.

The current state of innovative development in Ukraine is evidence of the activity of business entities that require the development and application of new paradigms of socio-economic growth. All spheres of business activity are involved in the solution of such crucial tasks in the conditions of today. Against this background, the problem of evaluating innovation capacity requires in-depth research and development of evidence-based approaches, models and methods, as well as methodological recommendations for their application.

Innovative potential is a complex concept that is a system of interconnected resources, capabilities and capacities to use them to achieve the set goals, and each component of this complex system is an integral part of the overall structure and is directly and indirectly influenced by the business environment.

Evaluation of innovative potential is based on the following approaches: detailed (used mainly at the stage of identification and formation of innovative potential), diagnostic (used to assess the current status of all or a group of components of innovation potential), integrated (accumulates two previous approaches).

The step-by-step process of evaluating innovation potential can be presented as follows: determining the purpose of assessing the level of innovation potential; assessing the overall level of innovation potential; determination (selection) of individual indicators of each component; innovative potential that affect the efficiency of innovation activities; assessing the level of sufficiency of the enterprise's innovation potential to implement the selected innovation program; determination (selection) of individual indicators of each component; the innovation potential that is important for the implementation of the selected innovation program; calculation of actual values of selected indicators of each component of innovation potential; calculation of reference values of selected indicators of components of innovation potential; calculation of sufficient values of selected indicators of components of innovation potential for implementation of the selected innovation program; the calculation of the weighting factors of each of the selected indicators of the components of innovation potential that affect the efficiency of innovation activity; the calculation of the weighting factors of each of the selected indicators of the components of the innovation potential that are important for the implementation of the selected innovation program; calculation of generalized levels of individual components of innovation potential and the level of sufficiency of these components for the implementation of the selected innovation program; the calculation of the weighting factors of each of the components of innovation potential that affect the efficiency of innovation activity; calculation of the overall level of innovation potential; the calculation of the weighting factors of each of the components of the innovation potential that are important for the implementation of the selected innovation program; calculation of the level of sufficiency of innovative potential of the enterprise for the implementation of the selected innovation program; translating the quantitative values of the overall level of innovation potential and the level of sufficiency of innovation potential for implementation of the selected innovation program into qualitative ones; conclusions about the state of innovation potential in the enterprise.